

REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten kan inte ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna i landet. Information bör sökas också från andra källor.

Mänskliga rättigheter i Burma 2010

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Situationen för de mänskliga rättigheterna i Burma är fortsatt djupt oroande. Situationen förvärrades i samband med militärens våldsamma ingripande mot demonstrationerna hösten 2007. Regimens inledande ovilja att ta emot internationell humanitär hjälp för att hantera efterdyningarna av cyklonen Nargis 2008 innebar också ett hårt slag emot landets befolkning.

Burma är en av världens få kvarvarande militärdiktaturer och det politiska förtrycket är omfattande. Redan innan demonstrationerna 2007 vittnade en rad rapporter om godtyckliga frihetsberövanden, misshandel, tvångsförflyttningar, sexuella övergrepp, tvångsarbete och rekrytering av barnsoldater, i vissa fall i stor skala. Enligt FN:s specialrapportör för mänskliga rättigheter i Burma, Tomás Ojea Quintana, förekommer flera av dessa problem fortfarande.

Den 7 november 2010 hölls det första valet i Burma på 20 år. Valprocessen omgärdades av mycket omfattande begränsningar som kritiserades av stora delar av det internationella samfundet. Flera kandidater underkändes på godtyckliga grunder eller förbjöds att delta i valet. Valkampanjen var hårt reglerad bland annat med omfattande begränsningar i mötes- och yttrandefriheten. Valet resulterade i att det regimstödda partiet USDP (Union Solidarity and Development Party) tillsammans med de på förhand 25 procenten reserverade mandaten åt militären kontrollerar 84 procent av det nationella parlamentet och 83 procent av det regionala parlamentet. Aung San Suu Kyis parti National League for Democracy (NLD) vägrade godkänna förutsättningarna för valet och avregistrerades av valkommissionen, varvid partiet upplöstes.

En ny konstitution trädde i kraft efter valet, även denna hårt kritiserad av såväl opposition som västvärlden. Konstitutionen säkerställer bland annat att 25 procent av alla platser i såväl det nationella som de regionala parlamenten kommer att utses av överbefälhavaren och besättas av militär personal, utan påverkan av valutgången. 2008 hölls en folkomröstning om konstitutionen där 92.48 procent av väljarna röstade ja, en siffra som starkt ifrågasatts av oberoende observatörer.

Nobelpristagaren och ledaren för oppositionspartiet NLD, Aung San Suu Kyi, frigavs från sin husarrest utan restriktioner den 13 november 2010. Hon hade då suttit i husarrest i sammanlagt 15 år sedan 1989.

Dödsstraff utdöms fortfarande, men inga avrättningar ska ha verkställts på över 20 år. Rättsäkerheten är svag och straffriheten utbredd, inte minst för brott begångna av militär, polis och andra statsföreträdare. Yttrande- och organisationsfrihet samt fri press saknas helt. Tillgången till internet och övrig media är strikt begränsad. Politiskt olikänkande och försvarare av mänskliga rättigheter är särskilt utsatta för MR- övergrepp, liksom personer som tillhör etniska och religiösa minoriteter. Burma har ett stort antal internflyktingar, som ofta lever under mycket svåra omständigheter. Inga exakta siffror finns men *Thailand Burma Border Consortium* (TBBC) beräknar att det i slutet av 2008 fanns över en miljon internflyktingar i Burma – framförallt i östra Burma. I slutet av 2009 tvingades minst 75 000 personer lämna sina hem. Många av dem är på flykt undan väpnade konflikter mellan minoritetsgrupper och den burmesiska armén.

Tillgång till sjukvård och utbildning är bristfällig. Sjukdomar som hiv/aids, tbc och malaria utgör fortsatt mycket stora problem. Handel med fattiga kvinnor, barn och ungdomar till den växande sexindustrin inom eller utom landets gränser förekommer, trots vissa ansträngningar från regimens sida att komma till rätta med problemen.

Det totala antalet personer som sitter fängslade på politiska grunder uppskattas enligt *Amnesty International* till fler än 2 100 under 2010. Många av dessa fängslades i samband med protesterna i september 2007.

De rättegångar som genomförs uppfyller inte internationella krav på insyn och rättsäkerhet.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Burma har endast ratificerat två av FN:s åtta centrala konventionerna om mänskliga rättigheter:

- Konventionen om barnets rättigheter (CRC), men inte de två tillhörande protokollen om barn i väpnade konflikter och om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi.
- Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor (CEDAW), men inte det tillhörande protokollet om enskild klagorätt.

Burma har lämnat in totalt tre rapporter till FN:s konventionskommittéer. Två gäller CRC (1993 och 2002) och en gäller CEDAW (1999).

Burma har inte undertecknat eller ratificerat:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, (ICCPR) och de tillhörande protokollen om enskild klagorätt och om avskaffandet av dödsstraffet.
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, (ICESCR) och det tillhörande protokollet om enskild klagorätt
- Konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering, (CERD).
- Konventionen mot tortyr, (CAT) och det tillhörande protokollet om förebyggande av tortyr.
- Flyktingkonventionen samt det tillhörande protokollet från 1967.
- Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen (ICC).

Sedan 1992 har FN en särskild specialrapportör som regelbundet rapporterar om situationen för de mänskliga rättigheterna i Burma. Sedan 2008 innehas posten av Tomás Ojea Quintana. Quintana som har besökt Burma tre gånger sedan sitt tillträde, senast i februari 2010. Besöken i landet har varit noggrant kontrollerade och möjligheterna till oövervakad kontakt med den burmesiska befolkningen begränsade. Under besöket i februari 2010 träffade Quintana bland annat statsföreträdare, representanter för religiösa samfund och flera representanter för den politiska oppositionen som hålls fängslade i Insein fängelset. Quintana fick inte tillstånd att träffa oppositionspartiet NLD:s ordförande Aung San Suu Kyi, men däremot hennes advokater, liksom NLD:s tidigare vice ordförande U Tin Oo .

I den uppmärksammade rapport som följde Quintanas Burmabesök, och som lades fram vid FN:s MR-råd i mars 2010, konstateras att det sedan lång tid tillbaka finns ett mönster

grova och systematiska kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Burma, och att mycket tyder på att en del av dessa kränkningar skulle kunna kategoriseras som brott mot mänskligheten eller krigsbrott i enlighet med Romstadgan för den internationella brottsmålsdomstolen (ICC). I rapporten uppmanas Burma att omedelbart vidta åtgärder för att utreda dessa misstankar och utkräva ansvar för eventuella brott. Quintana uppmanar samtidigt det internationella samfundet att överväga att tillsätta en internationell undersökningskommission, med uppdrag att undersöka misstankarna om internationella brott och dokumentera och insamla fakta. Dessa uttalanden ledde till att Quintana nekades visum för det som i augusti 2010 skulle blivit hans fjärde besök i Burma.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Våld sanktionerat av statsmakten, inklusive politiska mord och avrättningar utan föregående rättslig prövning, försvinnanden och tortyr förekommer i Burma. Personer som tillhör den politiska oppositionen, journalister, universitetslärare och studenter samt personer som tillhör de etniska minoriteter som lever i konfliktområdena och de många internflyktingarna är särskilt utsatta för övergrepp.

Situationen i landet förvärrades akut i samband med regimens våldsamma nedslag mot demonstrationerna under hösten 2007. Tidigare samma år höjdes landets bränslepriser med upp till 500 procent, vilket bidrog till att de redan svåra levnadsförhållandena för en majoritet av civilbefolkningen än mer ohållbara. I början av september ledde en grupp munkar en fredlig protest i staden Pakokku (nära Mandalay). Militären svarade med att brutalt misshandla flera munkar och åskådare. Denna händelse var den utlösande faktorn för de mer omfattande demonstrationerna i Rangoon och andra delar av landet. Demonstrationerna leddes i de flesta fall av munkar och budskapet var fred och förhöjd levnadsstandard för det burmesiska folket.

Regimens nedslag emot de fredliga demonstrationerna under hösten 2007 medförde bland annat av godtyckliga massfrihetsberövanden, våldsamma utrymningar av kloster och bortförande av hundratals munkar. Det förekom att militären sköt skarpt mot de obehäpnade demonstranterna. Företrädare för oppositionen och journalister fängslades och enligt FN ska 31 personer ha avlidit under det militära nedslaget. Statskontrollerad media hävdar att 2 836 personer frihetsberövades och att tio personer dödades under dessa dagar. Enligt organisationer för de mänskliga rättigheterna, andra ögonvittnesskildringar och trovärdiga rapporter är antalet betydligt högre.

Otaliga rapporter berättar om tortyr av de fängslade samt dödsfall i fångenskap. Nattliga råder samt bortföranden av oliktkänkande ska ha fortsatt även efter nedslaget.

Förhållandena i burmesiska fängelser är undermåliga. Tortyr är förbjudet i lag men förekommer trots detta, i vissa fall med dödlig utgång. Dödsfall till följd av undernäring eller bristande tillgång till medicinsk behandling förekommer också. Det finns rapporter som vittnar om att frihetsberövade personer i vissa fall sänds till arbetsläger, där mycket svåra förhållanden råder. Det finns även uppgifter om att frihetsberövade personer tvingas arbeta som minröjare i konfliktområden.

Uppgifter om antalet registrerade fångar i Burma varierar, men antalet personer som hålls frihetsberövade på politiska grunder tros vara omkring 2 100. Kvinnor och män hålls i regel åtskilda i häkten och fängelser. Mindre än tio procent av de frihetsberövade är kvinnor.

4. Dödsstraff

Dödsstraff utdöms fortfarande, men inga domar ska enligt uppgift ha verkställts sedan slutet av 1980-talet. Dödsstraff utdöms för ett antal brott, inklusive högförräderi, mord, narkotikarelaterade brott och smuggling. Under 2010 dömdes två burmesiska stats tjänstemän till döden för att ha läckt information till exilmedia om hemliga regeringsbesök ibland annat Nordkorea samt detaljer om nordkoreanska militära tunnlar i Burma. Dödsstraff får inte utdömas mot barn under 13 år. Rätten att överklaga en dödsdom är lagstadgad. Under de senaste 15 åren har regeringen beviljat amnesti sporadiskt.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Godtyckliga frihetsberövanden är vanligt förekommande. Dessa frihetsberövanden kan drabba alla, men personer som tillhör den organiserade politiska oppositionen och de etniska minoriteterna är särskilt utsatta. Under och efter protesterna hösten 2007 frihetsberövades över 2 000 personer. Även om de flesta av dessa numera har släppts, hålls många fortfarande fängslade, och de godtyckliga frihetsberövandena fortsätter. Under senare delen av 2009 släpptes, enligt Amnesty International beräkningar, fler än 7 000 fångar. Av de frigivna var 127 personer som suttit frihetsberövade på politiska grunder. Under 2010 frigavs vice ordförande i oppositionspartiet NLD U Tin Oo efter sex års husarrest och oppositionsledaren Aung San Suu Kyi efter 15 års husarrest. Över 2 100 politiska fångar beräknas fortfarande sitta fängslade. Aung San Suu Kyi, ledare för oppositionspartiet NLD och mottagare av Nobels fredspris 1991, har sedan hon

fängslades 1989 tillbringat största delen av tiden i husarrest. Den 13 november 2010 släpptes hon dock villkorslöst ur sin husarrest. Hon har sedan dess hållit flera offentliga tal, talat till internationell media och träffat större delen av diplomatkåren på plats.

I maj 2008 drabbade en kraftig cyklon det burmesiska Irrawaddydeltat och den lämnade efter sig omkring 140 000 döda samt 2,4 miljoner mycket svårt drabbade. Regimens första reaktion var att hindra humanitära biståndsorganisationer från tillträde till landet för att därefter övergå till att försöka begränsa tillgången till själva katastrofområdet. Regimens initiala omedgörlighet bidrog till att den humanitära situationen förvärrades. Hjälpinsatserna kom dock igång efter en tid och var då välkoordinerade. Vissa frivilligarbetande burmeser fängslades i samband med hjälpinsatserna, anklagade för politiska aktiviteter eller offentlig regimkritik. En av dessa var en populär komiker – Zarganar – som i november samma år, dömdes till ett, enligt organisationen *Freedom House*, 59 år långt fängelsestraff. Straffet ska ha utdömts till följd av dennes hjälpinsatser efter Nargis samt för kritik emot regimens hanterande av situationen.

Telefonavlyssningar och kontroll av inkommande och utgående e-postkorrespondens tillhör den burmesiska vardagen. Av regimen tillsatta ”rapportörer” är vanligt förekommande. Rörelsefriheten begränsas, bland annat genom att tillstånd krävs för att sova över i annat hushåll än det egna, även för övernattnings hos familjemedlemmar. Poliser genomför nattliga razzior för att kontrollera att bestämmelserna efterlevs. Det har inkommit ett flertal rapporter om bortföranden, misshandel och skadegörelser under dessa räder.

Medborgare har möjlighet att ansöka om pass för utrikes resor som gäller i upp till ett år (dock till hög kostnad), varefter en ny passansökan måste lämnas in. Under de senaste åren har kvinnor som reser ensamma fått allt svårare att erhålla pass. Regimens förklaring är att man på detta sätt vill motverka handel med kvinnor. Det finns rapporter om att vissa burmesiska medborgare efter protesterna hösten 2007 haft svårt att få pass och få tillstånd att resa ut ur landet.

En rad restriktioner omgärdar även inrikes resor. En del områden, framförallt delar av gränsområdena, är helt stängda för besökare. Personer som tillhör minoritetsfolket Rohingya är särskilt kontrollerat, dessa personer får inte utan tillstånd lämna de städer och byar de bor i.

Rätten till privat ägande är nästintill obefintlig i Burma. Lagen tillåter inte privat ägande av mark utan endast olika former av nyttjanderätt. Den burmesiska regeringen har dock under 2010 börjat genomföra delar av en sedan tidigare planerad privatiseringsreform

och de första privata bensinstationerna öppnade under mitten av 2010. Enligt planen ska byggnader, hamnplatser, delar av statliga flygbolag med mera privatiseras. Hittills har privatiseringarna genomförts på ett mycket slutet sätt och lite är känt kring villkoren för försäljningarna. Misstankar finns om korruption och oegentligheter.

Tvångsförflyttningar är vanligt förekommande i landet, såväl på politiska som på ekonomiska grunder. Särskilt i de områden som bebos av etniska minoriteter har militärjuntan satt tvångsförflyttning i system.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Domstolsväsendet är inte självständigt i förhållande till den verkställande makten. Militärjuntans högsta ledning utser domarna i högsta domstolen, vilka i sin tur utser övriga domare efter godkännande från militärjuntan. Militära domstolar finns, men de dömer inte i civila mål. Den åtalades rätt till juridiskt ombud respekteras generellt sett i vanliga brottsmål men inte i politiska mål som regimen bedömer som extra känsliga. Politiska rättegångar hålls vanligen bakom stängda dörrar, dock tilläts utländska diplomater bevittna delar av Aung San Suu Kyis rättegång 2009. Trovärdiga uppgifter gör gällande att regimen själv formulerar domar i politiskt känsliga mål, oberoende av de bevis som presenteras.

Ett nationellt juridisk ramverk för mänskliga rättigheter saknas. En författning infördes 1974, men avskaffades år 1988. Landets styrs sedan dess genom dekret. Det finns nationella kommittéer för mänskliga rättigheter, mot förekomsten av barnsoldater, mot handel med kvinnor och barn samt mot tvångsarbete. Kommittéerna är dock i praktiken en del av regimen och har inget oberoende handlingsutrymme.

Det faktum att militärregimen tidigare regerade genom dekret, medförde även att den inte var bunden av några författningsenliga krav på rättssäkra och opartiska rättegångar. Den nya konstitutionen som antogs 2008, stadgar att den dömande makten ”i möjligaste mån” ska vara separerad från den lagstiftande och dömande makten

Det finns inte någon formell skillnad mellan mäns och kvinnors tillgång till rättsväsendet

7. Straffrihet

Straffrihet är vanligt förekommande i Burma. Många grova och systematiska övergrepp mot de mänskliga rättigheterna utreds inte, och ansvar utkrävs ytterst sällan. Regimens kontroll över såväl den verkställande som den lagstiftande och dömande makten bidrar

till en kultur av strafffrihet, framförallt vad gäller brott begångna av företrädare för stat och myndigheter, polis och militär.

Korruptionen inom både polis och rättsväsende är omfattande, liksom i samhället i stort. Enligt organisationen *Transparency International*s rankning över korruption i världen år 2010 befinner sig Burma näst sist på delad plats med Afghanistan som 176 av 178 länder. Den omfattande korruptionen tillsammans med regimens bristande respekt för mänskliga rättigheter medför att strafffriheten i landet är utbredd.

Den nya konstitutionen som antogs genom en kritiserad folkomröstning 2008, ger företrädare för militärjuntan (*State Peace and Development Council* (SPDC)) retroaktiv och heltäckande immunitet från åtal för alla handlingar begångna i det förflutna.

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

Yttrande- och mediefrihet saknas nästan helt i Burma. Organisationen Reportrar utan gränser rankade år 2010 Burmas press- och mediefrihet som världens femte mest restriktiva (plats 174 av 178 länder). Militärregimens dekret från 1996 förbjuder alla tal och uttalanden som anses ”undergräva nationell stabilitet”.

Informationsfriheten inskränks på en rad olika sätt. För tillgång till internet, innehav av parabolantenn, mobiltelefon, fax och annan elektronisk kommunikationsutrustning krävs tillstånd från regeringen som få, förutom större hotell och företag, har råd att anskaffa. Tillgång till internet och även internetkaféer finns dock, framförallt i de större städerna, men tillgången till vissa webbplatser begränsas av censur. E-posttrafiken är kontrolleras och regimen blockerar tillgången till e-post. Innehav av oregistrerad telefon, fax eller modem är straffbart med fängelse som påföljd. Ett inhemskt mobiltelefonnät finns sedan ett antal år tillbaka men priset för en mobiltelefon med abonnemang är flera hundra amerikanska dollar och därför oöverkomligt för de flesta. Kontantkortstelefoner har dock börjat bli mer vanliga och har mer överkomliga priser. Internationella mobiltelefonabonnemang kan inte användas i Burma och satellittelefoni är förbjuden.

Regimen har fullständig kontroll över, och förhandscensurerar, all massmedia. Förutom de engelskspråkiga och regimtrogna dagstidningarna *Myanmar Times* och *New Light of Myanmar* finns sedan några år tillbaka ett tiotal veckotidningar. Dessa genomgår dock sträng censur och tenderar att undvika inrikespolitiska texter. Vissa utländska dagstidningar går att finna på större hotell, även om de inte alltid är dagsaktuella. Under 2010 har dock en ökad rapportering av frågor relaterade till det kommande valet gått att se i tidningarna. Det har bland annat rapporterats om registrering av icke-regimtrogna

partier. Vissa frågor som tidigare varit omöjliga att debattera har också tagits upp, som landets undermåliga sjukvård. De finns flera statliga TV-kanaler i landet. Tillgång till utländska TV-kanaler finns för dem som har råd att betala licens för parabolinnehav, även om dessa sändningar också censureras. För majoriteten av befolkningen är radio den viktigaste informationskällan. Flera utländska radiostationer, inklusive *BBC* och *Democratic Voice of Burma* sänder till Burma och når enligt uppgifter omkring en tredjedel av befolkningen.

Föreningsfriheten liksom mötesfriheten är kraftigt beskuren. För utomhusmöten med fler än fem deltagare krävs tillstånd. Personer som uttrycker regeringskritiska åsikter vid sådana möten riskerar i många fall fängelse. Flera framstående författare och journalister har fängslats på dessa grunder. Enstaka gånger rapporteras om att personer trotsar förbudet, och samlas för vädja om fred och försoning.

Oberoende fackföreningar, kollektiva förhandlingar och strejker är olagliga. Flera personer som arbetat för att främja arbetstagares rättigheter avtjänar långa fängelsestraff till följd av sitt engagemang.

Sedan cyklonen Nargis 2008 har antalet samhällsbaserade organisationer (så kallade CBO:s, *community-based organizations*) ökat märkbart. Dessa mindre samhällsbaserade organisationer tillåts verka under förutsättning att de inte involverar sig politiskt.

Burma är ett multireligiöst land men med en historia av spänningar mellan olika religiösa grupper. Det finns ingen statsreligion men militärregimen förespråkar majoritetsreligionen theravadabuddhism och begränsar tidvis utövandet av andra religioner, genom att bland annat förhindra byggnationer av kyrkor och moskéer. Det finns få icke-buddhister eller etniska minoriteter på högre poster inom civilförvaltningen och militären.

Uppgifter om religiös förföljelse, bland annat i norra Rakhine-staten, inkommer sporadiskt. Muslimer i västra Burma förvägras medborgarskap, får inte ingå äktenskap utan tillstånd och får heller inte resa utanför sina områden, vilket leder till svåra försörjningsproblem.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Burma är formellt en förbundsstat med sju delstater för de nationella minoriteterna och sju regioner där den dominerande gruppen burmaner bor. Officiellt har minoriteterna rätt till visst självstyre, men i praktiken tillämpas inte lagen. Sedan 1962 har landet styrts av en militärjunta, som sedan 1997 kallar sig *State Peace and Development Council* (SPDC). Ordförande för regimen är sedan 1992 general Than Shwe. Vad gäller regering och annan offentlig verksamhet är kvinnor starkt underrepresenterade.

En tillfällig politisk öppning skedde 1990 då ett fritt och allmänt val hölls. Omkring 90 partier deltog i valet och rösträkningen visade att det, vid tidpunkten, största oppositionspartiet *National League for Democracy* (NLD) vunnit valet. Men resultatet erkändes aldrig av regimen. Parlamentet har sedan dess aldrig getts möjlighet att sammanträda.

Den 7 november 2010 hölls det första valet på 20 år. Valprocessen omgärdades av mycket omfattande begränsningar som kritiserades av stora delar av det internationella samfundet. Bland annat var 25 procent av platserna i parlamentet på förhand reserverade för militären. Flera kandidater underkändes på godtyckliga grunder eller förbjöds att delta i valet. 37 partier registrerade sig dock. Valkampanjen var hårt reglerad bland annat med omfattande begränsningar i mötes- och yttrandefriheten. Till följd av de många restriktionerna hindrades en stor del av den demokratiska oppositionen från att delta i valet. Aung San Suu Kyis parti NLD vägrade godkänna förutsättningarna för valet och avregistrerades av valkommissionen, varvid partiet upplöstes.

Ingen oberoende valobservation tilläts. Från främst mindre orter och byar har det kommit rapporter om oegentligheter i form av hot och andra påtryckningar på de röstberättigade i samband med valen. Utbrett valfusk i samband med förhandsröstningen har rapporterats. Valdagen förlöpte lugnt och utan större incidenter. Enligt det officiella slutliga valresultatet fick det regimstödda partiet USDP (*Union Solidarity and Development Party*) 79 procent av mandaten i parlamentets underhus och 76 procent i överhuset. USDP tillsammans med de på förhand 25 procenten reserverade mandaten åt militären kommer därmed att kontrollera 84 procent av det nationella parlamentet och 83 procent av det regionala parlamentet. Partier från de största etniska grupperna ställde upp i valet. De mest framgångsrika blev *Shan Nationalities Democratic Party* som erhöll 18 av de valbara platserna i parlamentet. *Rakhine Nationalities Development Party* erhöll nio platser. I många byar i flera av de etniska delstaterna hölls inte val och människor boende i dessa byar fick alltså aldrig rösta i valet. Detta var bland annat utbrett i delstaterna Shan, Karen och Kachin.

Enligt Burmas nya konstitution, som antogs efter en kritiserad folkomröstning 2008, ska en rad nya politiska institutioner byggas upp efter valet 2010. Bland annat ska ett nationellt och 14 regionala parlament bildas. Regimen har framhållit att syftet är att lägga grunden för en övergång till demokratiskt styre, om än i begränsad form.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Burma har ratificerat två av ILO:s åtta konventioner om mänskliga rättigheter: nr. 29 om tvångsarbete samt nr. 87 om föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten. Brott mot föreningsfriheten och arbetstagares rättigheter har påtalats av ILO vid flera tillfällen. Rapporter vittnar om att tvångsarbete fortfarande är vanligt förekommande.

2007 ingick ILO och regimen en överenskommelse om att inrätta en mekanism för att hantera anmälningar om tvångsarbete. Överenskommelse har därefter förlängts flera gånger. Avtalet innehåller en klausul om att den som anmäler missförhållanden inte får straffas för detta. Regimen har enligt ILO på ett trovärdigt sätt hanterat anmälningarna, något som har lett till att det inledningsvis relativt blygsamma antalet anmälningar har ökat markant och att ILO nu mottar fler anmälningar än vad de har personal att hantera.

Militären använder sig av tvångsarbete för att transportera materiel, bygga militärförläggningar och vägar framförallt i etniska minoritetsområden. Unga kvinnor tvångsrekryteras för att tvätta, laga mat och utföra sexuella tjänster. Även icke-statliga väpnade grupper använder sig av tvångsrekryter. Tvångsarbete förekommer även för kommersiella ändamål. Stora vägbyggen, industriområden och turismutvecklingsprojekt har genomförts med tvångsarbete. Det är framförallt personer som tillhör de etniska minoriteterna och fångar, men även barn, som tvingas till denna typ av arbete. Tvångsarbete i kommersiellt syfte har dock minskat starkt som ett resultat av ILO:s intensiva arbete. I viss utsträckning har det ersatts av tvångstaxering i natura gällande exempelvis livs- och drivmedel. Staterna Karen, Rakhine och Chin liksom områdena Pegu, Tennasserim och Sagaing har varit särskilt drabbade. ILO:s arbete i Burma pågår fortfarande och under 2009 tog de emot 78 klagomål angående rekrytering av barnsoldater. Enligt information som getts till specialrapportören Quintana har regeringen släppt 278 barnsoldater. ILO:s verksamhet i landet fortgår och är förlängd till slutet av januari 2011.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Större delen av befolkningen, i synnerhet befolkningen på landsbygden, har mycket begränsad tillgång till hälsovård. Enligt uppgifter från FN spenderar den burmesiska regeringen en halv procent av BNP på hälsovård. Det råder en omfattande brist på läkemedel och de som finns är ofta av dålig kvalitet eller för gamla. I hela landet finns endast ett fåtal kvalificerade psykiatriker och psykologer och situationen för personer med psykiska funktionsnedsättningar är mycket svår. Till skillnad från den övriga befolkningen har anställda inom militären och deras familjer tillgång till specialistsjukvård. Enligt uppgift från FN (UNDP) var medellivslängden 2008 61 år för 2008 –64 år för kvinnor och 58 år för män.

Barnadödligheten är mycket hög. Enligt uppgifter från FN dog var tionde nyfödd 2009. 30 procent av Burmas barn uppges vara kroniskt undernärda och en fjärdedel av befolkningen saknar tillgång till rent dricksvatten. Förekomsten av multiresistent tbc är hög och ungefär hälften av alla malariarelaterade dödsfall i Sydostasien sker i Burma. Tillsammans med hiv/aids utgör malaria och tbc de främsta dödsorsakerna i landet.

Enligt UNAIDS var minst 240 000 personer i Burma smittade med hiv/aids år 2008. Undersökningar av gravida kvinnor tyder dock på att antalet smittade sjunkit under de senaste åren. Militärjuntan har tidigare inte officiellt erkänt omfattningen av hiv/aidsproblemet, men under de senaste åren har samarbeten inletts med internationella humanitära organisationer. Tillgången på mediciner och sjukvård är dock tämligen begränsad.

Humanitära insatser från det internationella samfundet begränsas fortfarande av bland annat logistiska hinder och reserestriktioner.

12. Rätten till utbildning

Militärjuntan har länge försummat utbildningsområdet. Enligt uppgift beräknas regimen spendera 1,2 procent av BNP på utbildning. Undervisning är dock obligatorisk och avgiftsfri, där den går att få.

Omkring 60 procent av alla barn går i skola. I landsbygdsområden går enbart 22 procent av barnen färdigt grundskolans fjärde klass. Många föräldrar har inte råd att betala de extraavgifter som skoluniform och läroböcker innebär.

Den officiella läs- och skrivkunnigheten var enligt UNICEF 90 procent år 2008. Undervisningen är dock undermålig och de elever som har råd tar därför ofta privat lektioner på kvällar och helger.

Militärjuntans förföljelse av oliktankande har gjort att många av landets främsta lärare och akademiker sitter fängslade. Lärare hålls ansvariga för sina elevers eventuella politiska aktiviteter. För barn till anställda inom armén finns särskilda mellanstadie- och högstadieskolor. Alla skolor (med undantag från lågstadieundervisning) och universitet var av politiska skäl stängda under långa perioder efter studentupproret 1988. I juli år 2000 öppnades vissa universitet och högstskolor igen sedan militärregimen vidtagit ett rad åtgärder för att se till att nya studentdemonstrationer inte skulle bryta ut. Universitet flyttades exempelvis bort från städerna och ut på landsbygden.

Internationella organisationer har uttryckt djup oro över den uteblivna tillgången till utbildning och undervisning under de senaste 20 åren. De menar att detta problem lett till en "förlorad generation" personer som i brist på grundläggande utbildning blir lätta offer för rekrytering av militären, sexindustrin eller annat tvångsarbete.

Något som betraktas vara en framgång är att information om barns rättigheter och hiv/aids numera finns inskrivet i läroplanen, efter påtryckningar från bland andra Unicef.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Den växande och alltmer utbredda fattigdomen har ökat i takt med vanskötseln av ekonomin. Arbetslösheten växer och endast en bråkdel av landets statskassa går till insatser inom hälso- och utbildningsområdet. De försämrade levnadsvillkoren för befolkningen har hittills endast lett till begränsade motåtgärder från regeringens sida. Enligt FN:s utvecklingsprogram (UNDP) lever ca 30 procent av folket i Burma under fattigdomsgränsen.

De våldsamma sammandrabbningarna under septemberdemonstrationerna 2007, och den mediala uppmärksamhet de resulterade i, ledde till ytterligare ekonomiskt nedgång då turistnäringen fick ett kraftigt bakslag. Minst hälften av de omkring 500 000 människor som var sysselsatta inom turistnäringen beräknas ha förlorat sina arbeten. Cyklonen Nargis framfart 2008 innebar också stora ekonomiska tillbakagångar som påverkat situationen för befolkningen negativt.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Kvinnokonventionen (CEDAW) är tillsammans med Barnkonventionen (CRC) de enda internationella konventioner om mänskliga rättigheter som Burma ratificerat. Giftna kvinnor har av tradition en relativt god ställning inom äktenskapet. En gift kvinna behåller sitt namn och har ofta stort inflytande över familjens ekonomi. Lika rättigheter för män och kvinnor gäller vid skilsmässa och arrangerade äktenskap ska inte längre förekomma, även om det finns uppgifter som tyder på att de fortfarande äger rum. Det finns organisationer som arbetar för att förbättra kvinnors levnadsbetingelser, bland andra *The Myanmar Women's Affairs Federation* och *The Myanmar Maternal and Child Welfare Association*. Det finns också en nationell kommitté för kvinnofrågor. Inga oberoende kvinnorrättsorganisationer tillåts verka.

Kvinnor är underrepresenterade inom regimens statsapparat och inom partierna. Kvinnliga chefer finns i stort sätt inte. Förvärvsinkomsten skiljer sig mellan män och kvinnor trots likvärdigt arbete. Våldtäkt är förbjudet enligt lag men våldtäkt inom äktenskapet är inte kriminaliserat.

Människohandel är ett stort problem och kvinnor och barn är särskilt utsatta. Ett okänt antal kvinnor tvingas varje år över gränsen till Thailand, Kina, Bangladesh och Indien för att arbeta i sexindustrin. Bara ett fåtal har hittills kunnat återvända. Vissa åtgärder från regimens sida har dock vidtagits på senare år för att motverka problemet. En lag har antagits som förbjuder människohandel. Max straffet för personer som bedriver handel med kvinnor, ungdomar och barn är enligt denna lag livstids fängelse. För handel med män är maxstraffet tio år. Sedan 2004 finns ett samarbete mellan Burma, Kambodja, Kina, Laos, Thailand och Vietnam mot människohandel. Samarbetet är det första i sitt slag i regionen.

Statligt sanktionerat våld mot kvinnor fortsätter att vara ett allvarligt problem. Kvinnor som tillhör de etniska minoriteterna utsätts inte sällan för olika typer av tvångsarbete. Rapporter om våldtäkter utförda av arméförband förekommer. Förövarna straffas sällan.

Prostitution är förbjudet enligt lag och kan ge upp till fem år i fängelse. I praktiken får prostituerade vanligtvis omkring tre år och bordellinnehavare omkring fem. Under de senaste åren har prostitutionen i de stora städerna och i gränstrakterna ökat, alternativt blivit mer synlig.

15. Barnets rättigheter

Burma har ratificerat barnkonventionen, men nationell lagstiftning lever inte upp till konventionens krav.

Landets lagstiftning anger begränsningar i fråga om barnarbete, men omfattande typer av barnarbete förekommer runt om i landet. Gatubarn är också vanligt förekommande. Den stora fattigdomen gör att många barn tas ur skolan för att bidra till hushållet genom att arbeta eller tigga.

Det finns lagar som förbjuder barnprostitution och barnpornografi. Barnprostitution förekommer dock, särskilt i storstäderna samt i gränstrakterna mot Thailand. En omfattande handel sker med unga flickor som sänds över gränsen. Rapporter från Thailand gör gällande att handeln med barn ökat. Detta på grund av att förekomsten av hiv/aids i regionen gör att allt fler söker sig till yngre prostituerade.

Enligt *Human Rights Watch* har den burmesiska armén haft bland de högsta andelarna barnsoldater i världen. Då företeelsen är olaglig och det egentligen inte existerar någon statistik är det i princip omöjligt att veta hur många de är. Inom vissa förband uppskattas barnsoldater utgöra upp till 30 procent medan i andra omkring fem. Det faktum att även icke-statliga beväpnade grupper också rekryterar barnsoldater gör det ännu svårare att uppskatta hur omfattande problematiken egentligen är. Den officiella minimiåldern för rekrytering till militären är 18 år. De som är yngre rekryteras ofta av externa rekryterare vid järnvägsstationer, biografer eller genom skenarresteringar där barnen under falska anklagelser tvingas välja mellan fängelse eller militärtjänstgöring.

2007 inleddes en dialog mellan regimen och FN:s generalsekreterares särskilde representant för barn i väpnade konflikter för att diskutera det växande problemet med barnsoldater i Burma. Under 2009 mottog ILO 78 klagomål om rekrytering av underåriga av vilka 34 ledde till frigivningar samma år. Ytterligare tio klagomål under 2008 ledde även de till frigivanden 2009. Under 2010 har både antalet klagomål och antalet frigivningar ökat kraftigt. Enligt en rapport av FN:s specialrapportör för mänskliga rättigheter i Burma ska regeringen ha frigivit 278 barnsoldater 2010.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella , etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt ursprungsbefolkning

Det finns omkring 150 olika minoritetsgrupper och ursprungsfolk i Burma, varav de största är shan, karen, rohingyas, chin, kachin, karenni och mon. Två tredjedelar av befolkningen är etniska burmaner. Burmanerna är buddhister medan flera av

minoritetsfolken är kristna eller muslimer. Bland de inflyttade minoriteterna märks framförallt kineser och indier som tillsammans dominerar affärlivet.

Personer som tillhör minoriteter saknar överlag politiskt och ekonomiskt inflytande i samhället. Trots deras antal har marginaliseringen av dem ökat liksom motsättningar med den styrande militärregimen (som främst består av burmaner). De etniska minoriteternas försök att bevara sin kultur och särart har medvetet försvårats av myndigheterna. De har exempelvis bara rätt att tala sitt eget språk i hemmet och förvägras ofta rätten till undervisning på annat språk än burmesiska. Det förekommer uppgifter om att burmesisk militär uppmanas att gifta sig med kvinnor ur etniska minoritetsgrupper, alternativt göra dem gravida, även genom tvång, i syfte att "burmanisera" landet.

Principen om nationens ouplöslighet leder till trakasserier av personer som tillhör de etniska minoriteterna. Under de senaste åren har flertalet av de värsta våldsamheterna och brotten mot de mänskliga rättigheterna i landet rapporterats från etniska minoritetsområden, speciellt ifrån staterna Karen och Shan. Olika konstellationer bedriver väpnade strider för att uppnå viss nivå av självstyre.

Diskussionerna om vapenvila har föranlett skapandet av så kallade eldupphörgrupper (*Cease-fire-grupper*). Militärjuntan uppger att det finns 17 sådana grupper. Dessa inbjöds av militärjuntan att delta i valet, men för att få registrera sig som parti krävdes avmilitärisering, alternativt att grupperna lät sig ingå i den burmesiska armén. Flera av de mindre grupperna har accepterat erbjudandet medan de större fortfarande avböjer.

Frågan om hur författningen ska värna minoriteternas rättigheter har diskuterats ända sedan Burma blev självständigt 1948. Någon lösning som fullt ut respekterar rättigheter för personer som tillhör etniska eller religiösa minoriteter har ännu inte funnits. Inte heller genom 2008 års författning.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Homosexualitet är förbjudet enligt lag, och är ett tabubelagt ämne som inte är föremål för offentlig debatt. Inga uppgifter har dock kunnat inhämtas som tyder på att homosexuella, bisexuella eller transsexuella personer i praktiken utsätts för systematisk diskriminering eller förföljelse, utöver vad som drabbar befolkningen i allmänhet. Internationella organisationer, som driver dagcenter för homosexuella män i Rangoon, uppger att de kan verka relativt fritt utan inblandning från lokala myndigheter.

18. Flyktingars rättigheter

Burma har inte ratificerat 1951 års flyktingkonvention. Hundratusentals personer har under de senare åren flytt landet som en konsekvens av ekonomiska svårigheter, väpnade konflikter, regelrätta övergrepp och systematisk diskriminering.

Det finns omkring 150 000 karen-, mon- och karenflyktingar i läger i Thailand, där de vistas utan att kunna återvända. Förutom dessa beräknas upp emot två miljoner burmeser leva som migrantarbetare i Thailand, utan vare sig medborgarskap eller flyktingstatus. Ett ökande antal burmesiska flyktingar har dock getts uppehålls- och arbetstillstånd i Thailand de senare åren.

Det finns uppskattningar om att nästan en halv miljon internflyktingar uppehåller sig i de östra gränsområdena. Många av dessa flyktingar har tvingats fly från väpnade konflikter och sammandrabbningar. Andra har tvångsflyttats av armén till byar som armén kan kontrollera. Majoriteten av internflyktingarna, som uppges leva under mycket dåliga förhållanden, går för närvarande inte att nå med humanitära insatser. De tvingas ofta till tvångsarbete, de får sina tillgångar konfiskerade samt saknar tillgång till utbildning och hälsovård.

Rohingya-flyktingarna, den muslimska minoriteten i norra Rakhine-staten i västra Burma, är en utsatt grupp vars mänskliga rättigheter ofta kränks i samband med exempelvis landkonfiskering, tvångsflyttningar och tvångsarbete. Majoriteten av rohingya-flyktingarna har nekats burmesiskt medborgarskap och deras frihet att röra sig i landet är mycket begränsad. Rohingyaflyktingarna förnekas även ofta rätten att gifta sig. Enligt olika mänskliga rättighetsorganisationer är gruppen extra utsatt för människohandel.

19. Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Det finns ingen lagstiftning som förbjuder diskriminering av personer med funktionsnedsättning eller garanterar deras tillgång till statlig service.

I landet finns skolor för syn- och hörselskadade samt andra för personer med andra funktionsnedsättningar. Det finns även rehabiliteringscentra för vuxna och barn. Skolorna är dock underfinansierade. Utanför städerna skadas över 1 000 människor varje år av det stora antal landminor som finns spridda i nio av landets 14 stater och regioner. Militärer som skadats i tjänsten erhåller statligt stöd i form av finansiell ersättning eller skattefria stipendier. I det dagliga livet är dock personer med funktionsnedsättning svårt

diskriminerade i fråga om socialt anseende, utbildning och arbete. Många lever i fattigdom och är oftast helt beroende av sin familj för att överleva. Ett mindre antal lokala och internationella enskilda organisationer försöker på olika sätt underlätta de funktionshindrades levnadsbetingelser.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Oberoende inhemska organisationer som arbetar för de mänskliga rättigheterna tillåts inte. Någon dialog mellan regimen och de internationella organisationer som påtalar brott mot mänskliga rättigheter förekommer inte.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

Företrädare för FN och EU tar på regelbunden basis upp frågor som rör de mänskliga rättigheterna med företrädare för regimen. Försöken till dialog har dock oftast mötts med en avvisande retorik. Informella konsultationer och informationsutbyte i frågor som rör de mänskliga rättigheterna förekommer löpande inom EU-kretsen.

Frågor om mänskliga rättigheter är ett centralt inslag i Sveriges Burmapolitik, såväl multilateralt som inom EU. Vid kontakt med företrädare för regeringar i regionen tar Sverige upp situationen för mänskliga rättigheter i landet. Sverige var under elva år initiativtagare till den resolutionen som FN:s generalförsamlings tredje utskott varje år antar om situationen för de mänskliga rättigheterna i Burma. Detta ansvar ligger sedan 2001 på EU, men Sverige fortsätter vara bland de mest aktiva inom EU i frågan.

Såväl Sverige som EU har riktat stark kritik mot regimen för den bristande respekten för mänskliga rättigheter i Burma. EU har genom ett rådsbeslut om Burma infört en rad riktade restriktiva åtgärder mot landet. Förstärkta restriktiva åtgärder infördes till följd av militärens nedslag under och efter protesterna hösten 2007. Målsättningen med EU:s politik är att förmå regimen att respektera de mänskliga rättigheterna och snarast inleda en dialog med oppositionen om en återgång till demokrati i landet.

Sveriges stöd till insatser för mänskliga rättigheter i Burma inriktar sig framför allt på stöd till exilgrupper och burmesiska flyktingar i Thailand. Visst stöd kanaliseras också via svenska frivilligorganisationer till aktiviteter även inne i Burma. Huvudsakliga större insatser i Burma är stöd till den så kallade 3D-fonden (*Three Diseases Fund*) för bekämpande av hiv/aids, tbc och malaria, UNDP:s landsbygdsutvecklingsprogram, stöd till UNAIDS samt stöd till Röda Korset. Under den senare delen av 2007 ökade det svenska stödet till Burma med cirka tio procent. Syftet var att den humanitära situationen för Burmas folk inte ska tillåtas förvärras ytterligare efter protesterna i september 2007.